

Cooperativismo e Enonomía Social, nº 33 (2010-2011), pp. 99-104

“COMENTARIO A LCCLM”

Francisco José TORRES PÉREZ

I

O 16 de novembro de 2010 publicouse no Diario Oficial de Castilla-La Mancha a Ley 11/2010, de 4 de novembro, de Cooperativas de Castilla-La Mancha (en adiante LCCLM).

Dita norma, segundo a súa disposición final quinta, entrou en vigor dous meses despois da súa publicación e supuxo unha derogación expresa da anterior LCCLM -que databa do ano 2002- e tácita de cantas aquelas normas de igual ou inferior rango que se contradigan ou se opoñan ao establecido na mesma –tal e como mantén a súa disposición derogatoria única-.

II

Compre resaltar que a LCCLM enmárcase dentro do amplo proceso de reforma ao que están sendo sometidas as normas cooperativas vixentes no noso Estado e que ten como obxectivo fundamental adaptalas ao previsto na Norma Internacional de Contabilidade nº 32. Nesta materia debemos matizar tres breves cuestións: que tal adaptación tense feito de xeito escalonado –dado que as primeiras normas foron “adaptadas” no ano 2007 mentres que outras, como a propia ley galega, están en proceso de reforma-; que, polo de agora, as disposicións reformadas –a propia lei estatal e oito normas autonómicas- téñense modificado nesta materia de xeito bastante uniforme; e, por último, que os lexisladores teñen optado por unha modificación parcial da norma para proceder a tal adaptación. Con todo, o lexislador de Castilla La Mancha optou por unha solución singular e promulgou unha nova lei que, como antes avanzamos, derogou a anterior.

III

Na propia Exposición de Motivos da LCCLM determínase un dobre obxectivo da lei: o fomento da constitución de cooperativas e o reforzamento do papel deste tipo de sociedades no seu ámbito empresarial. Para acadar o primeiro obxectivo o lexislador mantén que a LCCLM incorpora unha estrutura menos organicista e unha aposta pola autorregulación que, dalgún xeito, redundan nunha maior flexibilidade do réxime económico e societario. Por outra banda, puntualízase que potenciar o papel empresarial non debería menoscabar os dereitos dos socios. É preciso, por tanto, equilibrar o reforzo financeiro da sociedade con medidas que tutelen os dereitos das persoas ca compoñen. Esta precisa conciliación de intereses faise palpable dende o primeiro artigo dos 167 –ordenados nun Título preliminar e catro Títulos– que conforman a LCCLM.

IV

De inicio destaca a amplitude da definición de sociedade cooperativa que, ademais, “sen prexuízo do previsto na presente lei” –expresión que resalta xa que non a remato de comprender neste contexto– deberá axustar a súa estrutura, xestión e funcionamento aos principios cooperativos da ACI, segundo a formulación que teñan en cada momento.

Tamén hai que salientar a previsión das denominadas “microempresas cooperativas” que, tal e como se precisa na lei, posuirán un mínimo de dous socios e un máximo de dez e circunscribiranse a certas clases de cooperativas –traballo asociado e explotación comunitaria da terra–. A propia LCCLM non incorpora a disciplina para tales sociedades de dimensión reducida. Por tanto, na liña de outras normas autonómicas como a extremeña e vasca, precisarase a oportuna regulación regulamentaria ao respecto.

A indeterminación que caracteriza ao Título preliminar da LCCLM tamén é predicable da delimitación do ámbito de aplicación previsto na norma. O criterio utilizado e que se desenvolva “principalmente” a actividade cooperativizada no territorio da comunidade autónoma, isto é: que sexa superior no seu conxunto a realizada fora do mesmo. Con todo, para tal fin poderase ter en conta: o volume de negocio, a ubicación dos centros de traballo ou das explotacións dos socios ou, como verdadeira cláusula de peche “calquera outros índices reveladores da efectiva actividade”.

V

O Título I –que está dividido en nove Capítulos– é o de maior extensión da norma. No mesmo destacaríamos, sobre todo, certas previsións referen-

tes ao capital social da cooperativa (Cap. I); ao réxime dos socios (Cap. IV); dos órganos sociais (Cap. V); ao réxime económico (Cap. VI); e, finalmente, ás modificacións estatutarias (Cap. VIII) e a disolución e liquidación (Cap. X).

A LCCLM segue a constatar expresamente a nota da variabilidade do capital social si ben esixe un capital mínimo de 3000€ que deberá estar integramente desembolsado. Para que o capital sexa catalogado como recurso propio, en liña coa nova normativa contable, solo poderá estar constituído polo importe daquelas “participacións” obrigatorias nas que a sociedade poda rexeitar incondicionalmente o seu reembolso –liquidación- cando o socio abandona a cooperativa. A estabilidade financeira da cooperativa gárantese cunha disciplina da responsabilidade do socio por débedas sociais. Esta límitase ao importe aportado e durante a súa pertenza a sociedade pero extensible, temporalmente, ata cinco anos despois da súa baixa. Por contra, a responsabilidade polo cumprimento das obrigas derivadas da súa participación na actividade cooperativizada, é ilimitada. Por último, tamén destacaríamos o reforzamento das seccións de crédito da cooperativa –art. 9.7 LCCLM- na liña do tipo de operacións que poden realizar cos cooperativistas e a súa condición de posibles intermediarios.

No réxime dos socios destaca a detallada disciplina do socio temporal (art. 23) e a do socio colaborador (art. 25) por canto se contempla como unha materia onde prima a autorregulación -si ben con certas limitacións legais- co obxectivo de potenciar o uso destas controvertidas figuras. Do mesmo xeito, chama a atención –en liña con outras normas que teñen sido reformadas- a posible prohibición do dereito de baixa voluntaria. Con todo, a eliminación de tal tradicional dereito trátase de paliar por unha parte, facultando que o socio afectado por tal acordo cause baixa que será catalogada como xustificada e, por outra, facilitando a saída da cooperativa a través da transmisión *inter vivos* de tódalas participacións –incluso a favor de terceiros alleos á sociedade- (arts. 30 e 31.3). Ca finalidade de garantir unha transparencia total na xestión da sociedade e, por tanto, fomentar a democracia no seo da mesma, nos dereitos do socio salientaríamos a pormenorizada regulación do dereito de información (art. 36).

En relación cos órganos sociais é preciso salientar a desaparición dos interventores como órgano necesario (art. 41 e art. 72). A complexidade da súa función –asumida por socios- e un criterio menos “organicista” recomendaban esta solución que ten sido adoptada por outras normas obxecto de reforma. Tamén destaca a posibilidade de artellar a administración da sociedade a través das catro tradicionais formas previstas para as socieda-

des de capital (art. 55). A regulación de materias como as competencias da Asemblea; a organización da mesma; os deberes dos membros do órgano de administración; delegación de facultades do Consello Reitor; etc., tamén gardan certo paralelismo coa normativa das sociedades de capital.

No referente ao réxime económico (arts. 74 e ss.), a LCCLM denomina como participacións sociais as partes en que está dividido o capital social. A diferenza do que sucede noutras normas que tampouco utilizan o tradicional termo “aportación”, esta norma fai un correcto uso desta nova terminoloxía a longo do seu articulado sen que haxa contradicións internas salientábeis. Como novidade, as participacións configúranse –legalmente– como acumulables e divisibles (art. 74.4) e poderán ter, no seu caso, a catalogación de valores mobiliarios (art. 74.5, II). Fora destas precisións, a novidade do réxime económico é, tal e como citamos ao principio deste comentario, a súa adaptación a nova normativa contable diferenciando entre participacións reembolsables daquelas que non teñen tal característica contemplando, ademais, medidas que protexen aos socios en caso de transformación das participacións das que son titulares (art. 74.8, I e II). Tamén chama a atención, en comparación co resto das normas cooperativas do estado, o importe máximo de retribución das participacións xa que a LCCLM o sitúa en dez puntos por encima do interese legal do diñeiro (art. 79).

Nesta materia tamén resaltaríamos –sí ben non son innovacións da LCCLM– que as participacións poden ser obxecto de actualización con cargo a reservas voluntarias (art. 80.3); e que o FRO é susceptible de reparto sempre que se respecten as cautelas fixadas legalmente (art. 90).

Para rematar o Título I, destacaría –ademais de certa flexibilidade no que atinxe as modificacións estatutarias– a posibilidade de que as cooperativas podan transformarse en asociacións e viceversa solución que, dito sexa, tampouco é orixinal desta norma. Tamén é salientable a pormenorizada disciplina da fusión (art. 101 a 108) e, de novo, o paralelismo entre certas solucións previstas para a disolución das cooperativas –en concreto, a responsabilidade solidaria dos membros do Consello por non solicitala– coas contempladas en sede de sociedades de capital.

VI

Finalmente, o Título II, o III e o IV disciplinan, respectivamente, as diversas clases de cooperativas, a facultade de vixilancia e inspección das cooperativas por parte da Administración Pública, e o asociacionismo cooperativo. Entre as diferentes clases, as cooperativas de iniciativa social e as de integración social poderanse –en virtude do art. 150– cualificar como

cooperativas sen ánimo de lucro sempre que se recollan nos seus estatutos os condicionantes previstos legalmente. Tamén contémpense as cooperativas mixtas –coa mesma formulación que nas normas que ata o de agora recollen esta posibilidade- e as denominadas cooperativas integrais –que son as que cumpren finalidades propias de varias clases de cooperativas-. No que respecta as cooperativas de segundo grao contémpense a posibilidade de que poidan ser socios as comunidades de bens “sempre que exista a necesaria converxencia de intereses e os estatutos non o prohiban” (vid. art. 155.1). Criticable solución e aínda máis reprobable indeterminación.

No que atinxe a vixilancia por parte dos poderes públicos resaltaría –na liña doutras normas que prevén este control externo- a facultade da administración para, tralo oportuno expediente sancionador revestido de tódalas garantías que expresamente recolle a norma, poder descalificar a cooperativa (art. 162 en relación co 110). Queda a dúbida, tal e como se ten discutido no dereito comparado, sobre si a vulneración dos principios cooperativos é unha causa que supoña a descalificación.

Finalmente, tan só queda por apuntar a defensa do asociacionismo cooperativo que se fai na norma, contemplando, ademais, certas funcións do consello rexional de promoción e difusión do cooperativismo en Castilla La Mancha e a súa regulación vía regulamentaria (art. 166).

